

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ZEİTGEİST

KOVA ÇAĞI MUHALEFETİ

Haluk HEPKON
TEORİ DERGİSİ
MART 2009 – SAYI: 232

Bu eser
<http://genclikcephesi.blogspot.com>
tarafından yayınlanmaktadır.

ZEİTGEİST: KOVA ÇAĞI MUHALEFETİ

"Zeitgeist", "zamanın ruhu" anlamına gelen Almanca bir terimdir. Hegel'in tarih felsefesinde önemli bir yere sahiptir. Ama bu terim daha sonraları değişikliğe uğramış ve belirli tarihsel dönemlerin karakteristik özelliklerini vurgulamak için kullanılır olmuştur. Peter Joseph'in 2007 yılında çektiği *Zeitgeist: The Movie* isimli belgeselden sonraysa Zeitgeist'a bambaşka bir anlam yüklenmiştir. Belgesel özellikle gençler arasında kısa bir süre içerisinde popüler olmuş ve sisteme yönelik köktenci bir eleştiri olarak ele alınmıştır. *Zeitgeist: The Movie*'nin orijinali İngilizcedir, ama belgeseli internette aralarında Türkçenin de dâhil olduğu birçok dilden altyazıyla izlemek mümkündür. Zeitgeist'ın günde 70 bin kişi tarafından indirilerek seyredildiği düşünülürse, etkisi ve yaygınlığı hakkında bir fikir sahibi olmak kolaylaşacaktır. Nitekim belgeselin ikinci bölümü 2008 yılında *Zeitgeist: Addendum* ismiyle yayımlanmış ve kısa süre içerisinde büyük yankı yaratmıştır, ikinci filmin de başarıya kavuşmasıyla birlikte, Zeitgeist'ın toplum ve doğa hakkındaki görüşleri hemen her yerde tartışılmıştır. Kısa süre içinde sistem ve ABD eleştirisi dendiğinde akla Zeitgeist gelmeye başlamıştır. Ülkemizde kendisini solda ifade eden kişi ve grupların bile bu filminden bir referans olarak bahsetmeye başlamaları, işin geldiği noktayı anlamak açısından önemlidir.

İzlemeyenler için film hakkında kısa bir ön bilgi verelim. İlk belgesel *Zeitgeist: The Movie* üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bir Hristiyanlık ve Yahudilik eleştirisi yapılmaktadır. İkinci bölümde 11 Eylül Olayları'nın ABD tarafından yapıldığı iddia edilmektedir. Üçüncü bölümde ise perde arkasındaki bazı gizli güçlerin "tek dünya devleti" oluşturmak için çaba gösterdikleri ileri sürülmektedir. İkinci belgesel *Zeitgeist: Addendum* ise dört bölümden oluşmaktadır. *Addendum*'un ilk bölümü para sisteminin nasıl ayakta durduğuna yönelik bir takım iddialarla başlamaktadır. İkinci bölümde kendisini "ekonomik tetikçi" diye tarifeden John Perkins isimli birisinin ABD'nin, IMF'nin ve Dünya Bankası'nın dünyayı nasıl sömürdüğüne ilişkin anlattıkları aktarılmaktadır. Üçüncü bölümde Jacque Fresco isimli birisi "Venüs Projesi" diye adlandırdığı akla zarar bir ütopyadan bahsetmektedir. Dördüncü bölümse doğa ile insan arasındaki ilişkilere değinmekte ve insanın doğa ile bir ve bütün olması gerektiğini iddia etmektedir.

New Age siyasete giriş

Aslına bakılırsa Zeitgeist belgesellerinde bir tür sistem ve küreselleşme eleştirisi gerçekten de vardır. Ama burada dikkat edilmesi gereken asıl nokta Zeitgeist'ın meselelere bakış açısının, tam da bu küreselleşmenin kültürel sonuçlarından birisi olan New Age akımların bakış açısına tıpatıp benzemesidir. Lafı dolaştırmaya gerek yok. Zeitgeist, New Age kültürünün bir ürünüdür ve türünün bütün örnekleri gibi zırvadan ibarettir.

Sondan başlayalım. Ekoloji, New Age akımların siyaset sahnesine çıkmalarında kilit bir role sahiptir. Bunun en tipik örneği şimdilerde fazla tartışılmayan Arne Naess'in "derin ekolojisi"dir. Buna göre ekoloji, insanı merkez alan sığ bakış açısını terk etmelidir. İnsanın doğadaki diğer varlıklardan bir farkı yoktur. Doğanın kendisine has bir dengesi ve akıllı vardır: bu akıl, insan aklının da ötesindedir. Bu noktadan sonra mistisizme kayış başlamakta, iş dünyanın ve üzerinde bulunan canlı cansız her şeyin ortak bir ruha sahip olduğunu ileri süren "Gaia" saçmalıklarına kadar gitmektedir.

Nitekim bu akımı temsil eden Fritjof Capra ve Charlene Spretnak'a göre ekolojik bilinç tinsel bilinçtir. Capra ve Spretnak'ın birleştiği bir başka nokta da sola düşmanlıktır. Onların kafasında "yeşil hareket" soldan ya da onu anımsatan her şeyden arındırılmalıdır. Çevreci New Age akımların siyasi tercihleri konusunda başka örnekler de mevcuttur. Alman Yeşiller Partisi'nin kurucularından Herbert Gruhl bu konuda ilk akla gelen isimlerdendir. Gruhl, 1982'de Ökologish Demokratischen Partei'ı (Ekolojik Demokrat Parti'yi) kurmak üzere Yeşiller'den ayrılmıştır. Ama bir süre sonra bu da yetmemiştir. Gruhl, söz konusu parti bütün dayatmalarına rağmen aşırı sağcı Die Republikaner (Cumhuriyetçi Parti) ile ittifak yapmayınca oradan da ayrılmış ve Unabhaengige Ökologen Deutschlands'ı (Almanya Bağımsız Ekolojistleri'ni) kurmuştur. Gruhl, ekolojiyle yabancı düşmanlığını birleştiren ilk kişi olmuştur. Bu konuda Almanya örneği tek değildir. Fransa'da Nouvelle Droite (Yeni Sağ) da derin ekolojiye büyük ilgi duymaktadır. İngiliz derin ekolojist Edward Goldsmith'in Doğu mistisizmiyle sulandığı görüşleri de Avrupa'daki Neonazi çevrelerde ilgi uyandırmaktadır. Her etnik grubun kendi ekolojik çevresinde kalması gerektiğini savunan Goldsmith'in görüşlerinin, ana malzemesi yabancı düşmanlığı olan bu çevreler tarafından benimsenmesi son derece doğaldır. Bu konuda bir başka örnek de ABD'den verilebilir. Amerikalı derin ekolojist Bili Devall, 1998 yılında bir konferansta "Geçmişteki Meksikalı haydutlar gibi tecavüz, yağma ve cinayetle uğraşan Meksikalı göçmenlerin engellenmesi gerektiğini" söylemiştir. Devall ayrıca Kaliforniya kızılcam ormanına tehdit oluşturan Maxxam şirketinin sahibinin "suçlu bir Yahudi kapitalisti" olduğunu da belirtmeye özen göstermiştir. Devall'in yandaşı George Sessions da bu konferansta ekoloji hareketi içerisindeki birçok kişinin sol görüşlere sahip olmasından yakınmış ve toplumsal adalet konularının, dikkatleri ekolojik bunalımın gerçek nedeni olan "aşırı nüfus"tan uzaklaştırdığını ileri sürmüştür.

"Earth First!" (Önce Dünya) çevresel eylem grubunun eylemcilerinden biri olan Dave Foreman ise aynı mantık çerçevesinde şunları söylemiştir: "Etiyopya'da yapabileceğimiz en kötü şeyin yardım etmek, en iyi şeyin ise yalnızca doğanın kendi dengesini bulmasına izin vermek. Oradaki insanları açlığa terk etmek gerektiğini söylediğimde, bunun canavarca olduğunu düşünüyorlar. Buna alternatif ise müdahil olmak ve hiçbir zaman tam bir ömür yaşamayacak olan bu yarı ölü çocukları kurtarmaktır. Onların gelişmesi durdurulmuş olacaktır. Ve on yıl içinde olacak şey şudur: iki katı insan acı çekecek ve ölecektir".

Bütün bunların ışığında *Addendum*'un doğa ile bütünleşme fikrine ayrılan son bölümüne bakıldığında benzerliklerin çarpıcı olduğu hemen görülecektir. Ünlü mistik Jiddu Krishnamurti'nin sözleriyle başlayan bu bölüm New Age öğretileri açık bir biçimde yansıtmaktadır. Doğada her şey birbiriyle ilişkilidir. İnsanla börtü böcek arasında bir fark bulunmamaktadır. Dünyayı tek bir organizma olarak gören yeni bir bilinç gelişmiştir. İçimizdeki tanrısallığı hissetmemiz ve bunu bir öğreti yapmamız gerekmektedir.

Ekonomik tetikçinin zırvaları

Benzerlikler bununla sınırlı değildir. Capra kamusal yaşamın hemen hemen her alanına nüfuz ederek, iktisadî, politikayı, medyayı kontrol eden, pek çok ulusal hükümetten daha güçlü, her şeye muktedir şirketlerden bahsetmektedir. *Addendum*'un ikinci bölümünü oluşturan John Perkins'in konuşması da bu fikirlerden derin bir biçimde etkilenmiş gibidir. İnternetteki sayfasına girenlere Capra'nın kitaplarını tavsiye eden Perkins, var olan sistemi "Corporatocracy", yani "Şirketokrasi" diye nitelemektedir. Bir Ekonomik Tetikçinin hilâfları isimli bir pehlivan tefrikasının da yazarı olan Perkins, *Zeitgeist*'in konuk oyuncu olarak katıldığı bu bölümünde, ABD'nin Dünya Bankası ve IMF aracılığıyla dünyayı nasıl sömürdüğünü: Güney Amerika'da, Asya'da ve Ortadoğu'da ne tür pislikler tezgâhladığını, yaşadıklarından örnekler vererek anlatmaktadır. Kısacası Perkins Amerika'yı yeniden keşfetmemekte; bilinen şeyleri tekrarlamaktadır. Ama bazı söyledikleri, en kibar ifadeyle, "alışılmışın dışında"dır. Örneğin Perkins, "şirketeokrasi"ye ve "imparatorluk"a karşı mücadelenin geldiği noktayı Kova Çağı'na geçişle ilintilendirmektedir. Buna göre Kızılderililer, Mayalar, Güney Amerika'daki çeşitli kabileler ya da Himalayalar'da yaşayanlar 1990'larda yeni bir dönemin başlayacağını söylemektedir. Zamanımız özel bir andır ve bu dönemde doğmuş olduğumuza göre bir "özel görevi"mizin olması gerekmektedir. Bu döneme New Age (Yeni Çağ), Kova Çağı ya da Beşinci Güneşin Başlangıcı demek mümkündür. Ama Perkins'in favorisi, yüreği ve mistisizmi temsil eden "Akbabanın Yolu" ile aklı ve mantığı temsil eden "Kartalın Yolu"nun 1990'larda birleşeceğini ileri süren "Akbaba ve Kartal Kehaneti"dir. Perkins'e göre kartal ile akbaba bu şansı değerlendirirse, sıradışı bir kuşak yaratılacak ve yeni bir çağ başlayacaktır.

Şaşırtıcı gelebilir, ama gelmemelidir. Bu akıllara zarar tespitlerden de anlaşılacağı üzere Perkins su katılmamış bir New Age taraftandır. Örneğin dilimize çevrilmiş ama Bir Ekonomik Tetikçinin itirafları kadar ses getirmemiş Psiko Yolculuk adlı bir başka kitabında, meraklısına çeşitli şuur boyutlarına nasıl seyahat edilebildiğini anlatmaktadır. Kaldı ki, Dalai Lama ile olan muhabbetini ballandıra ballandıra anlatan Perkins de bu durumu hiçbir şekilde saklamamaktadır. Şirketler ve ABD hakkında herşeyi bildiğini iddia eden Perkins, sağır sultanın bile malumu olan CIA ile Dalai Lama arasındaki ilişkileri es geçmektedir.

Zaten yazdıkları dikkatle okunduğunda Perkins'in ABD ve "şirketokrasi" diye tarif ettiği sistem hakkında söylediklerinin alışıldık muhalefet biçimlerinden farklı olduğu görülecektir. Ona göre şirketokrasi ile mücadelenin yolu şirketleri değiştirmekten geçmektedir. Yani şirketlerle gidilip konuşulacak ve onlar da azami kâr etme isteklerinden vazgeçecektir. Dünyanın gidişatını düzeltme mücadelesinde bu şirketler Perkins ve yoldaşlarının "potansiyel müttefikleridir. Suç bu kurumlarda değil, bizim onlar hakkındaki algılarımızdadır. "En güçlü kurumlarımız" olan ticari kuruluşlar "tekneye dolan suyu boşaltma işi"nin başına geçmelidir. ABD'nin varlığıysa Perkins'e güç ve moral vermektedir. Ona göre tarihte ilk kez bu ülke söz konusu kötü gidişi durdurabilecek beceriye, paraya ve güce sahiptir.

Din eleştirisi karikatürü

Belgesellerin New Age bakış açısından hareketle *Zeitgeist: The Movie*'nin ilk bölümündeki sözde din eleştirisinin sırrını da çözmek mümkündür. Aslında bu sanıldığı ve sunulduğu gibi bir din eleştirisi değil, olsa olsa bir din eleştirisi karikatürüdür. Doğru bir eleştirel bakış ancak dini, ortaya çıktığı ve geliştiği toplumsal şartlarla birlikte ele almakla

mümkündür. Tarih dinlerin ve sahtekârlıkların değil bunların eşlik ettiği toplumsal değişimlerin tarihidir. 2000 yıldır dünyanın büyük bir bölümünü hâkimiyeti altında tutmuş bir dinin, "sahteciler tarafından dokunmuş bir saçmalıklar kumaşı" olduğunu söylemekle din eleştirisi yapılamaz. Oysa *Zeitgeist*'a göre din, şimdiye kadar görülen en büyük aldatmacadır. Yahudilik ve Hristiyanlık neredeyse herşeylerini eski Mısır dininden almıştır. İncil, kendisinden önce bilinen dini efsaneleri kullanmış bir astro-ilahi metinden ibarettir.

Bu türden bir eleştiri ancak söz konusu dinin hangi toplumsal koşullarda onaya çıktığı ve yayıldığı açıklanabilirse bir anlam ifade eder. İlk döneminde Hristiyanlık, benzerleri arasından sıyrılıp, neden ve nasıl ezilen insanlar arasında yayılmıştır? Constantin döneminde neden ve nasıl devlet dini haline gelmiştir? Bu soruların üstünden atlayarak işi basitçe intihallerle ve sahtekârlıklarla açıklamanın ciddiye alınır bir tarafı bulunmamaktadır.

Üstelik bu komik açıklama gayreti de son derece tuhaftır. Hristiyanlık ve diğer bütün dinler kendilerinden önce gelen dini geleneklerden cömertçe faydalanmış, sonra da aralarına yapay sınırlar çekmeye çalışmıştır. Dolayısıyla Hristiyanlık antik Mısır kültüründen ve astrolojiden faydalanmış olabilir: muhtemelen de faydalanmıştır. Ama *Zeitgeist*'in yapımcılarının Hristiyanlığa dolaylı ya da dolaysız etkide bulunan diğer gelenekleri bir kenara bırakarak sadece Mısır bağlantısı üzerinde durmaları son derece anlamlıdır. Jordan Maxwell, Gerald Massey gibi ciddiye alınması mümkün olmayan kaynaklarından da anlaşılacağı üzere film, dini ezoterik (Batını) bir bakış açısıyla eleştirmekte, New Age akımların sıklıkla tekrarladığı hurafeleri gevelemenin ötesine geçmemektedir.

Kaldı ki *Zeitgeist*'in kurgusu zaten bilinen şeyleri tekrarlamamanın ötesinde abartma ve yanlışlarla doludur. Örneğin sözde belgeselde Mısır tanrısı Horus'a ve Mitra'ya üç kralın taptığı, her ikisinin de on iki havarisi olduğu ve çarmlıha gerildikleri. Krişna'nın 25 Aralık'ta doğduğu söylenmektedir. *Zeitgeist*'ta bahsedilen benzerlikler Horus'a değil babası Osiris'e aittir. Horus'un çarmlıha gerildiği ve 12 havarisinin olduğu bilgisi yanlıştır. 25 Aralık'ta doğan Krişna değil Mitra'dır. İncil'de, *Zeitgeist*'ta iddia edildiği gibi, üç kraldan değil, üç hediye veren bilgelere bahsedilir. İncil'de bu hikâyeden bahsedilme sebebi astrolojik bağlantılar değildir. İsa'nın doğduğu Betlehem Başak burcunun İbranice adı değil, Davut peygamberin şehrinin adıdır. Aslında yeni din, İsa peygamberi Davut peygamberle ilintilendirerek astrolojik değil politik bir açılım yapmaya çalışmaktadır. Nitekim bahsi geçen üç hediye Saba Melikesi tarafından Süleyman'a verilen hediyelerin aynısıdır ve orada da takımyıldızlara değil Davut'un soyuna vurgu yapılmaktadır. Tıpkı 12 havarinin burçlara değil İsrail'in on iki kabilesine bir gönderme içermesi gibi.

Meseleye bu açıdan bakınca *Zeitgeist*'taki Kova Çağı ile ilgili vurguların nedeni kendiliğinden anlaşılacaktır. Bütün bunlar Batı'daki ezoterik grupların ve New Age akımların dillerinden düşürmediği "Kova Çağı"na, yani dinin Ortodoks değil heterodoks yorumlarının öne çıkacağı yeni bir döneme girildiğine dair inanışların sonucudur. Burada önemli olan bir başka noktaysa İznik Konsülü'nden beri (gerçek gnostik) Hristiyanlığın Vatikan tarafından kontrol altında tutulduğu mesajıdır. Bu saçma ve hiçbir tarihsel veriyle desteklenmeyen mesajı, komplo teorilerinin karanlık dünyasına giriş için bir tür bilet saymak mümkündür.

Mağarada yaşayan Araplar ve 11 Eylül

Ezoterizm ile komplo teorileri arasında kopmaz bir bağ bulunmaktadır. Nitekim *Zeitgeist: The Movie*'de bu durum son derece barizdir. 11 Eylül Olayı ile ilgili bölümde David

Ray Griffin, Jim Marrs, Garry Ailen, Anthony Sutton gibi aşırı sağcı komplo teorisyenlerinin deli saçması fikirlerine yer verilmektedir. Üçüncü bölümde ise "perde arkasındakiler"den bahsedilmekte, İmparatorluk denilen sistemin CFR, Bilderberg, Üçlü Komisyon gibi örgütler tarafından yönetildiği ileri sürülmektedir. Bunların amacı herkese bir çip yerleştirmek ve "tek dünya devleti"ni kurmaktır. Aslında her iki bölümde de filmdeki ABD karşıtlığıyla çelişen ilginç vurgular bulunmakta, sistem eleştirisi bir noktadan sonra güzellemeye dönmektedir. Bunlara göre ABD'nin, yaşanan bütün bu işlerde hiç suçu yoktur. ABD'nin ne yapacağına sistemin ekonomik-politik ihtiyaçları değil, bir avuç insan karar vermektedir. Söz konusu insanlar perde arkasında saklanmaktadır ve ABD'nin yaptığı bütün kötü işlerin günahı bunların boynunadır. Örneğin 11 Eylül'ü, Griffin'in ırkçı deyişiyle, "Mağaralarda yaşayan bir Arap"ın gerçekleştirmesi mümkün değildir. Saldırısı sistem yapmıştır. Ona karşı koymak mümkün değildir. Örneğin ABD Irak'ta da zafer kazanmıştır; ama öylesi işlerine geldiği için basına işgale karşı direnişin güçlü olduğuna dair haberlerin sızmasına müsaade etmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta bulunmaktadır. ABD'de Milis Hareketi gibi aşırı sağcı grupların ABD'ye yönelik bir takım sözde eleştirileri bulunmaktadır. Ama bu eleştiriler dünyanın bu tarafında yapılanlardan çok farklıdır ve daha çok federal hükümet kurumuna yöneliktir. Bu Neonazi özentisi gruplar arasında *Zeitgeist*'in kaynak olarak gösterdiği isimlerin etkisi büyüktür. Bu gruplar aynı zamanda Yeni Dünya Düzeni'ni de eleştirmektedir. Doğal olarak bu eleştiri de bizlerin yaptığından çok farklıdır. Örneğin Des Griffin Fransız ve Ekim devrimlerinin İlluminati, CFR ve Üçlü Komisyon tarafından düzenlendiğini, Yeni Dünya Düzeni'nin ve Tek Dünya Devleti'nin asıl amacının ABD'yi sosyalistleştirmek olduğunu iddia etmektedir.

Aslında *Zeitgeist*'in ne menem bir şey olduğunu anlamanın en kolay yolu kaynak olarak gösterdiği kişilere ve onların savundukları fikirlere bakmaktır. Örneğin *Zeitgeist*'in "değerli" kaynaklarından Jim Marrs dünyayı uzaylıların yönettiğine inanmaktadır. Ona göre Marduk gezegeni dünyaya çarpacaktır ve ABD'yi yönetenler ezoterik bağlantıları sayesinde bunu bilmektedir. Bu yüzden söz konusu çarpışmadan en az etkilenecek bölge olan Ortadoğu'da yeni yerleşimler kurmayı hedeflemektedirler. Irak'taki müzelerin yağma edilmesinin nedeni kadim medeniyetlerden günümüze kalan tarihi eserlerdeki bu konuyla ilgili uyarılan gizlemektir. *Zeitgeist*'in bir diğer evlere şenlik kaynağıysa Anthony Sutton'dur. Surton, Sovyetler Birliği'nin ve Nazi Almanyası'nın aynı kişiler, yani bir avuç ABD'li kapitalist, tarafından kurulduğunu ileri sürmektedir. Yani faşizm ve komünizm bir ve aynıdır: her ikisini de bir avuç kötü niyetli kişi yönetmektedir. Bu kişiler "Kurukafa ve Kemikler" denen bir örgütü oluşturmaktadır. Baba-oğul Bush'lar emperyalist bir ülkenin yöneticisi oldukları için değil bu örgüte üye oldukları için Irak'ın işgaline girişmiştir. Kısacası *Zeitgeist*, ABD'deki aşırı sağcıların sisteme yönelik, aslında incir çekirdeğini doldurmayan sözde eleştirilerini ve saçma sapan komplo teorilerini, sistem karşıtlığı adı altında pazarlamaya kalkmaktadır.

Çözüm ve mücadele önerileri

Peki, bütün bu tuhaf tarih ve dünya kurgusu nereye bağlanmaktadır? *Zeitgeist*'in herşeye muktedir bu sistemden mağdur ve mustarip olan insanlara önerdiği çözüm yolu nedir? *Zeitgeist*'in bu soruya yanıtları basittir. Bankaları boykot et, televizyonu kapat, yüzünü daha az suyla yıka, internete yüklen, meditasyon yap, alternatif enerjiye yönel. Bu arada *Zeitgeist* hareketinin kitap ve DVD'lerini satın alarak yaymak da son derece güzel bir hareket olarak

kabul edilmektedir. Kısacası New Age'ci *Zeitgeist*, kıvrak bir vücut çalımıyla "para sistemi"ne karşı tepkileri bile paraya dönüştürmeyi becermektedir.

Tam da burada Jacque Fresco'nun akıllara ziyan "'Venüs Projesi"nden bahsetmek gerekiyor. Fresco'ya göre komünizm, faşizm, serbest piyasa aynıdır. Bir tek bolluk içinde, paranın olmadığı, kimsenin çalışmasına ihtiyaç olmayan bir toplumu, yani bir tür Şirinler köyünü, yaratmayı hedefleyen "Venüs Projesi" farklıdır. Hiçbir toplumsal dinamığa dayanmayan, temenniler ile araya sıkıştırılmış rüzgâr, gelgit ya da güneş enerjisi ve teknoloji lafları üzerine yükselen bu projeyi, olsa olsa bir ütopyanın karikatürü olarak görmek gerekir.

Sonuç yerine

Görüldüğü gibi, *Zeitgeist*'ın ve üzerinde yükseldiği fikri yapının ciddiye alınacak bir tarafı bulunmamaktadır. Ama günde onbinlerce kişinin söz konusu saçmalığı internetten indirdiği düşünüldüğünde, meselenin hafife alınamayacağı daha iyi anlaşılacaktır. Bu sözde belgeselin popülaritesinin nedenleri ve sonuçları üzerine kafa yormak gerekmektedir. ABD saldırganlığına karşı dünya çapında bir karşı çıkış yükselmektedir. Söz konusu karşı çıkış, zamanımızın ruhuna uygun bir cehaletle döllendiğinde ortaya *Zeitgeist* türü saçmalıkların çıkması doğaldır. Bu türden sözde sistem eleştirilerinin söz konusu karşı çıkışları yozlaştırması ve iğdiş etmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden *Zeitgeist* ve benzerleri "deli saçması" denilerek göz ardı edilmemeli, üzerine üzerine gidilmelidir. İçinde yaşadığımız coğrafyada antiemperyalizmin ne kadar önemli olduğunu unutmamak gerekmektedir. Son derece ciddi bir iştir ve meczupların eline bırakılması mümkün değildir.

Üzerinde durulması gereken ikinci şeyse bu sözde emperyalizm ve sistem karşıtlığının, bu saçma sapan tarih kurgusunun, bu New Age zırvaların ve komplo teorilerinin solda, az da olsa, bir iz bırakmış olmasıdır. Bu durum son derece vahim bir hatadır. Dinlemeden, içeriğini anlamadan her sözde sistem ve ABD eleştirisine paye vermeyi sadece eğitim eksikliğiyle açıklamanın mümkün olmadığı ortadadır. New Age hurafeleri ve ABD'li aşırı sağcı grupların antikomünist zırvalarını referans olarak göstermenin anlaşılabilir ve hoş görülebilir bir tarafı bulunmamaktadır.